CEP KILAVUZLARI'NDAN GÜNÜMÜZE YENİ KELİMELER[*]

ÖZET

Türkçe'nin özleşmesi yolundaki gayretlerin oldukça uzun bir geçmişi vardır. Ancak bu çalışmaların hiçbiri Harf İnkılâbı'na kadar bir dil devrimi özelliği gösterememiştir. 29 Ekim 1923 tarihinde Cumhuriyet'in ilan edilmesiyle özellikle dil faaliyetleri açısından çok yoğun bir döneme girilmiştir. 1928 yılında eski harflerin bırakılıp yeni harflerin kabul edilmesiyle dilimizde büyük bir değişim başlamıştır. 12 Temmuz 1932'de *Türk Dili Tedkik Cemiyeti* kurulmuştur. Türk Dili Tedkik Cemiyeti'nin kuruluşundan kısa bir süre sonra hemen dille ilgili çalışmalara başlanmıştır. Amaç; dildeki yabancı kelimelerin atılıp yerlerine öz Türkçe kelimelerin konmasıdır. İşte bu amaç doğrultusunda yapılan bir çalışma da Cep Kılavuzları'dır. Çalışmamızda Kılavuzlar hakkında bilgi verilmiş, bu Kılavuzlarda teklif edilip günümüze kadar gelen ve gelemeyen yeni kelimeler üzerinde de durulmuştur.

Anahtar kelimeler: *Cep Kılavuzları, yeni kelimeler, dilde özleşme, sadeleşme.*

ABSTRACT

NEW WORDS FROM POCKET GUIDES TO PRESENT

The efforts to purify the path of Turkish language has a quite long history. However, none of these studies did not show up to a linguistic revolution feature till to the letter revolution. With the declaration of the Republic on 29 October 1923, especially in terms of language activities were entered into a very busy period. Old letters dropped in 1928 with the adoption of the new alphabet was a huge change in our language. July 12, 1932 the Turkish Language Society was founded. Shortly after the foundation of the Turkish Language Society, they has started to work on the language. The purpose is thrown in the language of foreign words is to put in place the essence of Turkish words. Here is a study for this purpose is the Pocket Guides. In our study, we provided information about these Guides and offered new words were also discussed.

Keywords: *Pocket Guide, new words, to purify language, simplification.*

[*] Bu yazı **Türkoloji Üzerine Araştırmalar** dergisinde (sayı: 8, Aralık 2013, s. 95-102) yayımlanmıştır.

Türkçe'nin özleşmesi yolundaki gayretlerin oldukça uzun bir geçmişi vardır. Ancak bu çalışmaların hiçbiri Harf İnkılâbı'na kadar bir dil devrimi özelliği gösterememiştir. 29 Ekim 1923 tarihinde Cumhuriyet'in ilan edilmesiyle özellikle dil faaliyetleri açısından çok yoğun bir döneme girilmiştir. Arka arkaya, büyük bir hızla devrimler gerçekleştirilmeye başlanmış ve sıra dille ilgili çalışmalara gelmiştir. Zamanın Milli Eğitim Bakanı Mustafa Necâti, 20 Mart 1926'da "Maarif Teşkilâtına Dâir Kanun"un bazı maddelerinin konuşulması sırasında, dilimizin ıslahı için gereken tedbirlerin alınmasına çalışacak bir "Dil Heyeti"nin kurulmasının gerektiğini söylemiştir. Ayrıca Latin harfleri konusunun devletin bir siyaset meselesi olduğunu belirtmesi de aslında bu alanda atılmış resmî adımın kapalı bir ifadesidir.[1]

23 Mayıs 1928 tarihinde Atatürk başkanlığında bir toplantı yapılmış, bu toplantıda, dilimize Latin harflerinin tatbikiyle ilgili çalışmak üzere bir komisyon kurulmasına karar verilmiştir. Bunun üzerine 26 Haziran 1928'de Mehmet Emin Erişirgil başkanlığında, Falih Rıfkı, Yakup Kadri, Ruşen Eşref, Ahmet Cevat Emre, Râgıp Hulûsi, Fâzıl Ahmet ve İhsan Sungu'dan ibaret bir komisyon kurulmuş ve hemen çalışmalara başlamıştır. Bu çalışmaların sonucunda, Latin harflerinin kabulüne karar verilmiştir. Atatürk bu önemli kararı 9 Ağustos 1928 gecesi bir konuşmayla halka duyurmuştur. Böylece memlekette bir eğitim seferberliği başlamıştır. Hatta alfabe devrimi daha kanunlaşmadan öğretimin yeni harflarle yapılacağı duyurulmuş ve bütün eğitimciler de yeni harfleri öğrenmeye başlamışlardır.[2] Atatürk, halka yeni yazıyı tanıtmak amacıyla yurt içinde geziler yaparken,[3] İstanbul'daki gazeteler de bu konuda örnek yazılar yayımlamışlardır. Yeni Türk yazısı ile ilgili kanun, Atatürk'ün 1 Kasım 1928 günü yaptığı Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılış konuşmasından sonra kabul edilmiştir.

1928 yılında eski harflerin bırakılıp yeni harflerin kabul edilmesiyle dilimizde büyük bir değişim başlamıştır. Okullarda Arapça ve Farsça dersleri yasaklanmış (1 Eylül 1929), yeni yazıya geçilmiştir. Bu büyük adımdan sonra Türkçe ile ilgili ilmî araştırmalar yapmak amacıyla 12 Temmuz 1932'de *Türk Dili Tedkik Cemiyeti* kurulmuştur. Türk Dili Tedkik Cemiyeti'nin amacı,

---

[1] Zeynep Korkmaz, *Türk Dilinin Tarihi Akışı İçinde Atatürk ve Dil Devrimi*, Ankara 1963, s. 39

[2] Zeynep Korkmaz, *Atatürk ve Türk Dili Belgeler*, Ankara 1992, s. 7 – 9; Korkmaz, *Türk Dilinin Tarihi Akışı*, s. 42-47; Mehmet Ali Ağakay, "Sadeleşme mi Özleşme mi?", *Dil Davamız*, Ankara 1952, s. 87-89; Âgâh Sırrı Levend, "Dilde Sadeleşme Hareketinin Tarihçesi", *Dil Davamız*, Ankara 1952, s. 1-9; İsmail Parlatır, "Sadeleştirme Üzerine", *Milli Kültür*, c. 1, sy. 1, Ankara 1977, s. 46-48; Şerafettin Yamaner, *Atatürk Öncesi ve Sonrası Kültürel Değişim*, İstanbul 1999, s. 196 – 203; Nail Tan, *Kuruluşunun 70. Yıl Dönümünde Türk Dil Kurumu*, Ankara 2001, s. 2; M. Şakir Ülkütaşır, *Atatürk ve Harf Devrimi*, Ankara 2000, s. 60 – 61

[3] Korkmaz, *Atatürk ve Türk Dili Belgeler*, s. 43 – 50; Ülkütaşır, *Atatürk ve Harf Devrimi*, s. 90 - 121

"*Türk dilinin kendi öz güzelliğini ortaya koymak ve onu diğer dünya dilleri arasında hakettiği gerçek yere ulaştırmak*" olmuştur.

Türk Dili Tedkik Cemiyeti'nin kuruluşundan kısa bir süre sonra hemen dille ilgili çalışmalara başlanmış ve Birinci Türk Dil Kurultayı toplanmıştır. (26 Eylül-6 Ekim 1932)[4] Kurultayın belirlemiş olduğu programın uygulanmasına kelime hazinesinden başlanmıştır. Dildeki bütün yabancı kelimelerin atılmasına ve yerlerine Türkçe karşılıklarının konulmasına karar verilmiştir. Böylece kurum tarafından 1933 yılı başlarında halk ağzından söz derleme seferberliği başlatılmıştır. Derleme işinin nasıl yapılacağı da "*Söz Derleme Kılavuzu*" adlı bir kitapçıkta gösterilmiştir. Her il ve ilçe merkezinde derleme şubeleri kurulmuş, derleyicilerin topladığı kelimeler bu kanalla merkeze gönderilmiştir ve sekiz ay içerisinde 125 binin üzerinde fiş toplanmıştır.[5]

Bu çalışmalar devam ederken Türk Dili Tetkik Cemiyeti bir taraftan da dilimizdeki yabancı kelimelere karşılıklar bulunması için 12 Mart 1933 yılında bir dil anketi düzenlemiştir.[6] Çalışma üç buçuk ay devam etmiş, 1382 Arapça ve Farsça kelimeye Türkçe karşılıklar bulunması istenmiştir.

Dil çalışmalarına basın da dâhil olmuş, gazetelerde dil köşeleri açılmış, bu köşelerde de her gün on, on beş kelime verilerek anket çalışmaları yürütülmüştür. Halk da verilen kelimelere öztürkçe karşılıklar bulmaya gayret etmiştir. Ne var ki bir mesele ortaya çıkmıştır. O da gelen karşılıkların, bu işin ehli olmayan kimseler tarafından hazırlanmış olmasından doğan yetersizliktir. Bazen bir Türkçe kelime birkaç yabancı kelimeye karşılık gösterilmiş, bazen de yabancı kelimelere uygun karşılıklar bulunamamış, pek çok kelimenin karşılığı boş kalmıştır. Bu eksikliğin giderilmesi için yazılı eserlerden de yararlanılmasına karar verilmiştir. Böylece diğer bir iş olarak eski ve yeni Türkiye içi ve dışı yazılı kaynaklarının taratılmasına başlanmıştır. Türk Dili Tetkik Cemiyeti halk ağzından derlenen malzeme ile tarama yoluyla elde edilen malzemeyi ayrı ayrı yayımlamadan önce bir dergi içinde toplamayı uygun bulmuştur. Bu şekilde bir uygulama ile ihtiyaç duyulan öz Türkçe karşılıklar kolaylıkla bulunup, yabancı kelimelerin yerine konabilecektir. Böylece 1934 yılında Cemiyet tarafından "*Osmanlıca'dan Türkçe'ye Söz*

---

[4] Zeynep Korkmaz, *Cumhuriyet Döneminde Türk Dili*, Ankara 1973, s. 65 – 80; Korkmaz, *Atatürk ve Türk Dili Belgeler*, s. 207; Şükrü Haluk Akalın, "Atatürk Döneminde Türkçe ve Türk Dil Kurumu", Türk Dili, sy. 607, Ankara 2002, s. 37 – 56, Kamile İmer, *Türkiye'de Dil Planlaması: Türk Dil Devrimi*, Ankara 2003, s. 79.

[5] Detaylı bilgi için Bkz. Tan, *Kuruluşunun 70. Yıl Dönümünde Türk Dil Kurumu*, s. 15 – 16; Korkmaz, *Atatürk ve Türk Dili Belgeler*, s. 253 – 255.

[6] Daha geniş bilgi için Bk. Zeynep Korkmaz, *Türk Dilinin Tarihi Akışı İçinde Atatürk ve Dil Devrimi*, Ankara 1963.

Karşılıkları Tarama Dergisi" çıkarılmıştır. Buna Türkçe'den Osmanlıca'ya indeks de eklenmiştir.[7]

1933-34 yılları arasında gerek gazetelerin dil köşelerinde, gerekse başka yazılarda yeni kelimelerle denemeler yapılmış, pek çok yazı kaleme alınmıştır. Ancak bu deneme devresinde dil malzemesini yazıya geçirerek değerlendirmede tutulan yolun yanlışlığı yüzünden, özleştirme hareketi çıkmaza sürüklenmeye başlamıştır. Bununla birlikte Tarama Dergisi'nin ortaya koyduğu malzemenin kullanılışında bazı problemler olmuştur. Dergide, tek bir yabancı kelime için farklı kaynaklardan alınmış birçok karşılıklar bulunmaktadır. Bir kavramın Anadolu ağızlarındaki karşılığının yanında çeşitli lehçelerdeki karşılıkları da yer almaktadır. Böyle bir çalışma bu alandaki araştırmacılar için çok önemli bir kaynak olmakla birlikte, sahayla ilgisi olmayan, pratik olarak bu eserden yararlanmak isteyenler için kullanışlı olmamıştır. Dergide yer alan karşılıklar belli bir süzgeçten geçirilmediği için gelişi güzel kullanılmış, tek bir kavram için birden çok karşılık gösterildiği olmuştur. Ayrıca yazarların da yeni kelimeleri kullanış yöntemleri farklı farklı olmuştur. Dolayısıyla bu ciddiyetsiz uygulamaların dilin gelişimine bir katkısı olmamıştır. Bunun sonucunda II. Türk Dili Kurultayı'nda bu aşırılığı önleyecek tedbirler alınmıştır.

II. Türk Dil Kurultayı, Kazım Paşa (Özalp) başkanlığında 18-25 Ağustos 1934 tarihleri arasında toplanmış ve Cemiyet'in adı "*Türk Dili Araştırma K*urumu" olarak değiştirilmiştir. Bu kurultayda üzerinde durulan konulardan biri terimlerdir. Türk dili kurallarına uyularak bütün terimlerin Türkçe köklerden türetilmesine ve en kısa zamanda okul kitaplarındaki terimlerin Türkçeleştirilmesine karar verilmiştir.

Terimlerin Türkçeleştirilmesinin dışında üzerinde durulan diğer bir konu da Tarama Dergisi'nin sebep olduğu karışıklığın giderilmesidir. Bu amaçla Karşılıklar Kılavuzu'nun hazırlanmasına karar verilmiş ve kılavuzun hazırlanması için bir çalışma kolu oluşturulmuştur. Kurumun Falih Rıfkı Atay, Ali Muzaffer Göker, Yusuf Ziya Özer, Fuad Köprülü, Hasan Âli Yücel, İsmail Müştak Mayakon, İbrahim Osman Grantay, Ali Gâlip Pekel, Necmettin Sadık Sadak, Sâim Ali Dilemre, Celal Esat Arseven, Reşat Nuri Güntekin ve Hasan Fehmi Turgal'dan oluşan uzman kadrosu 1935 baharına kadar çalışmış ve kılavuzun birinci cildi olan "*Osmanlıca'dan Türkçe'ye Cep Kılavuzu*"nu 25 Mart 1935'te, ikinci cildi olan "*Türkçe'den Osmanlıca'ya Cep Kılavuzu*"nu da 19 Temmuz 1935'te tamamlamışlardır.[8]

---

[7] Korkmaz, *Türk Dilinin Tarihi Akışı*, s. 58.
[8] İmer, *Türkiye'de Dil Planlaması: Türk Dil Devrimi*, s. 67; Korkmaz, *Atatürk ve Türk Dili Belgeler*, s. 513 – 514.

Kılavuzları hazırlayan komisyon, yabancı kelimelerin Tarama Dergisi'ndeki Türkçe karşılıklarını inceleyerek, her yabancı kelimeye tek bir Türkçe karşılık konulmasına karar vermiştir. Ayrıca Türkçe ek ve köklerden de yeni kelimeler yapılmıştır. Komisyon, Tarama Dergisi'ndeki kelimeleri bir süzgeçten geçirip, bunlardan yaşamaya en elverişli olanları ayırmıştır. Ayrılan kelimeler gazetelerde yayımlanmış ve halka sunulmuştur.

Dil devriminde bu kılavuzların düzenleyici bir rolü olmuştur. Kılavuz hazırlanırken Osmanlıca kelimelere Türkçe karşılık bulma işinde Ulus gazetesi ve Ülkü dergisi de öncülük etmiş, bu konuda listeler yayımlamışlardır. Hatta gene aynı gazete ve dergide bulunan karşılıkların nasıl, nerede doğru olarak kullanılacağına dair dersler verilmiştir. Ulus gazetesinde Falih Rıfkı (Atay)ın "*Kılavuz Dersler*"i 160 maddeyi bulmuş, bu dersler 178 sayfalık bir kitap olarak "*Son Düzeltmelere Göre Kılavuzdaki Yeni Kelimeleri Nasıl Kullanmalıyız*" başlığı altında, 1935 yılında yayınlanmıştır.[9] Ülkü dergisi de "*Osmanlıca'dan Türkçe'ye Karşılıklar Kılavuzu*" adlı bir eser yayımlamıştır.

Türkçe'den Osmanlıca'ya Cep Kılavuzu'nda *8752* kelime yer almıştır. Bunun *4696*'sı yurdumuzda eskiden beri kullanılan arı Türkçe kelimelerdir. Bunlara ya da köklerine çeşitli ekler ilave edilerek *1735* kelime türetilmiştir. Türkiye dışından *415* kelime alınmış, bunlardan *450* yeni kelime meydana getirilmiştir. *583* kelime Türkçeleşmiş kelime sayılmış, bunlardan da *873* tane yeni kelime türetilmiştir. Bunların içinden askerlik terimlerini son olarak Atatürk düzenlemiştir.[10]

Türkçe'den Osmanlıca'ya Cep Kılavuzu, Tarama Dergisi'nin sebep olduğu karışıklığı büyük ölçüde gidermiş, yazı dilindeki yabancı kelimelerin sayısı gittikçe azalmıştır. Cep Kılavuzu'ndaki bazı karşılıklar zaman içinde işlenerek değiştirilmiştir. 1935 Cep Kılavuzu ek ve kök birleşimleri, eski kelimelerin canlandırılması, örnekseme gibi ilmî yollarla yeni kelimelerin türetilmesi açısından dilimizin arılaşmasında önemli bir yere sahiptir. Eserde teklif edilen kelimelerin çoğu tutunmuştur ve günümüzde de kullanılmaktadır. Ancak Kılavuz'da teklif edilip tutunamayan, günümüze kadar gelemeyen kelimeler de vardır.

Aşağıdaki listede; Kılavuz'da teklif edilip günümüze kadar gelen kelimelerden örneklerin yanı sıra teklif edildiği halde tutunamayan, günümüze kadar gelemeyen kelimelerden de örnekler vereceğiz.

---

[9] TDK, *Türk Dil Kurumu'nun 40 Yılı, Ankara 1972*, s. 63.
[10] Daha geniş bilgi için Bk. *a.g.e.*; Kaya Türkay, *Agop Dilaçar*, TDK, Ankara 1982.

Kılavuz'da Teklif Edilip Günümüze Kadar Gelen Yeni Kelimelerden Örnekler:

Azınlık, anı,

Akım, albay,

Basın, basımevi,

Besin, çağdaş,

Çağrı, Etki,

Emekli, eğitim,

Eşit, gezi,

İlgi, ilgili,

İlçe, kesin,

Komutan, kuzey,

Oy, oturum,

Öğretim, ödev,

Örgüt, özet,

Sonuç, subay,

Sömürge, tepki,

Taşıt, tanım,

Uzman, ürün,

Yarbay, yönetim, yoksun vb.[11]

Yukarıdaki kelimelerin hepsi ilk defa 1935 yılı Türkçe'den Osmanlıca'ya Cep Kılavuzu'nda teklif edilmiştir. Bu tarihten itibaren de çeşitli dergi ve gazetelerde, kitaplarda sıkça kullanılmış, daha sonra basılacak olan Türk Dil Kurumu'nun Türkçe Sözlüklerine ve pek çok sözlüğe de girmiştir. Dolayısıyla günümüze kadar ulaşmışlardır. Hâlen canlı ve işlek olarak kullanılan kelimelerdir.

Kılavuz'da Teklif Edilip Günümüze Kadar Gelemeyen, Tutunamayan Yeni Kelimelerden Örnekler:

Aşağıdaki listede; tutunamayan yeni kelimelerin hangi kelimelere karşılık olarak teklif edildiği tırnak içinde verilmiştir.

abama: *"imtina, istinkaf".*

[11] Daha geniş bilgi için Bk. Nevnihal Bayar, *Açıklamalı Yeni Kelimeler Sözlüğü*, Ankara 2006.

abay: *"dikkat".*

abaylamak: *"dikkat etmek".*

abaylı: *"dikkatli".*

acamı: *"acemî, mübtedî".*

acık: *"fâcia".*

bağınlı: *"1. Tâbi. 2. Vâbeste, mukayyed, muallak".*

bakman: *"müfettiş".*

balığ: *"şehr".*

basıç: *"tazyik".*

başal: *"asl".*

başbetimen: *"başkâtip".*

batka: *"iflâs".*

bayla: *"1. Cilve. 2. Şive, eda".*

birleşit: *"cemiyet".*

cinsibir: *"hemcins".*

cumlama: *"cemi".*

çağbeti: *"takvim".*

çağırman: *"dellal".*

çantal: *"cellat".*

dalay: *"umman".*

danışıt: *"şûra".*

denev: *"tecrübe".*

dipsel: *"esâsî".*

emgen: *"eczacı".*

emget: *"eczahâne" vb.*[12]

1935 yılında tamamlanan bu Kılavuzların, özellikle Türkçe'den Osmanlıca'ya Cep Kılavuzu'nun dil devrimindeki yeri çok önemlidir. Kılavuzun hazırlanırken bir komisyonun kurulması ve çalışmalarda ilmî yöntemlerin kullanılması, eser hazırlanırken tutulan yolun

[12] Kitap olarak hazırlanmaktadır.

ciddiyetini göstermesi bakımından önemlidir. Cep Kılavuzu ile dilimiz pekçok yeni kelime kazanmış, ayrıca Türkçemize ait birçok güzel kelime de gün ışığına çıkarılmıştır.

KAYNAKÇA

Ağakay, Mehmet Ali, "Sadeleşme mi Özleşme mi?", *Dil Davamız*, Ankara 1952

Ağakay, Mehmet Ali, "Dilde Özleşmenin Sınırları", *Türk Folklor Araştırmaları*, c. 7, sy. 83, İstanbul 1958

Aksan, Doğan, *Tartışılan Sözcükler*, Ankara 1976

Aksoy, Ömer Asım, *Dil Üzerine Düşünceler,* TDK Yay., Ankara 1962

Aksoy, Ömer Asım, "Özleşme Akımı Durdurulamayacaktır", *Türk Dili*, c. 17, sy. 197, Ankara 1968

Aksoy, Ömer Asım, *Özleştirme Durdurulamaz*, TDK Yay., Ankara 1969

Aksoy, Ömer Asım, *Gelişen ve Özleşen Dilimiz*, TDK Yay., Ankara 1970

Arısoy, M. Sunullah, *Arı Dile Doğru (I-V)*, TDK Yay., Ankara 1962-63

Atalay, Besim, *Türkçe'de Kelime Yapma Yolları*, TDK Yay., Ankara 1946

"Atatürk Dilin Özleşmesini İstiyor muydu?", *Türk Dili*, c. 3, sy. 31, Ankara 1954

Banarlı, Nihad Sami, *Türkçenin Sırları*, İstanbul 1986

Banguoğlu, Tahsin, *Dil Bahisleri*, İstanbul 1987

Bayar, Nevnihal, *Açıklamalı Yeni Kelimeler Sözlüğü*, Akçağ Yay., Ankara 2003.

Brands, Hort Wilfrit, Türk Lehçelerinde Yeni Kelimeler ve Istılahlar, *Türk Dünyası Araştırmaları*, sy. 14, İstanbul 1981

Cevdet, Kudret, "Türkçenin Özleşmesinde Ölçü", *Varlık,* sy. 446, İstanbul 1957

Çongur, H. Rıdvan, *Dilimizin Özleşmesinde Aşırı Davranılmış mıdır?* TDK Yay., Ankara 1963

Çongur, H. Rıdvan, *Dil Tartışmaları*, TDK Yay., Ankara 1967

Dilaçar, A., Dilin Özleşmesi, *Varlık*, c. 11, sy. 186, Ankara 1941

Dilaçar, A., Dilin Özleşmesi, *Türk Dili Belleten*, sy. 12-13, İstanbul 1948

Dilaçar, A., *Türkiye'de Dil Özleşmesi*, TDK Yay., Ankara 1969

"Dilde Özleşme", *Türk Dili*, c. 8, sy. 91, Ankara 1959

"Dilde Özleşmenin Sınırı Ne Olmalıdır? ", *Türk Dili*, c. 11, sy. 131, Ankara 1962

Hacıeminoğlu, Necmettin, *Türkçenin Karanlık Günleri*, İstanbul 1972

İmer, Kamile, "Türk Yazı Dilinde Dil Devriminin Başlangıcından 1965 Yılı Sonuna Kadar Özleşme Üzerine Sayıma Dayanan Bir Araştırma", *Türkoloji Dergisi*, c. 5, sy. 1, Ankara 1973

İmer, Kamile, *Dilde Değişme ve Gelişme Açısından Türk Dil Devrimi*, TDK Yay., Ankara 1976

İmer, Kamile, *Türkiyede Dil Planlaması*: *Türk Dil Devrimi*, Ankara 2003.

Korkmaz, Zeynep, *Türk Dilinin Tarihi Akışı İçinde Atatürk ve Dil Devrimi*, Ankara 1963

Korkmaz, Zeynep, *Cumhuriyet Döneminde Türk Dili*, A.Ü. Dil ve Tarih Coğrafya Fak. Yay., Ankara 1973

Korkmaz, Zeynep, "Dili Özleştirme Konusundaki Yöntem Ayrılıkları Üzerine Bir Karşılaştırma", *Milli Kültür*, c. 1, sy. 12, Ankara 1979

Korkmaz, Zeynep, *Atatürk ve Türk Dili Belgeler*, TDK Yay., Ankara 1992

Levend, Âgâh Sırrı, "Dilde Sadeleşme Hareketinin Tarihçesi", *Dil Davamız*, Ankara 1952

Levend, Âgâh Sırrı, *Türk Dilinde Gelişme ve Sadeleşme Evreleri*, Ankara 1972

Olcay, Selahattin, "Türkçenin Gelişmesi-Özleşmesi", *Türk Yurdu*, c. 2, sy. 6, Ankara 1960

Öksüz, Y. Ziya, *Türkçe'nin Sadeleşme Tarihi Genç Kalemler ve Yeni Lisan Hareketi*, Ankara 1995

Özdemir, Emin, *Dil Devrimimiz*, TDK Yay., Ankara 1969

Özel, Sevgi – Özen, Haldun – Püsküllüoğlu, Ali, *Atatürk'ün Türk Dil Kurumu ve Sonrası*, İstanbul 1986

Özerdim, Sami N., "Dilimizin Özleşmesi ve Genç Şairlerimiz", *Ülkü*, c. 3, sy. 32, Ankara 1949

Özerdim, Sami N., *Harf Devriminin Öyküsü*, Ankara 1982

Parlatır, İsmail, "Sadeleştirme Üzerine", *Milli Kültür*, c. 1, sy. 1, Ankara 1977

Porzig, Walter, *Dil Denen Mucize II*, Çev. Vural Ülkü, Ankara 1986

Püsküllüoğlu, Ali, *Öz Dilimiz*, TDK Yay., Ankara 1966

Sevük, İsmail Habib, *Dil Davası*, İstanbul 1949

Şavkay, Tuğrul, *Dil Devrimi*, Gelenek Yayıncılık, İstanbul 2002.

Tan, Nail, *Kuruluşunun 70. Yıl Dönümünde Türk Dil Kurumu*, Ankara 2001

Timurtaş, Faruk Kadri, "Ekler, Yeni Kelimeler ve Uydurmacılık", *Türk Kültürü*, c. 5, sy. 57, Ankara 1967

Timurtaş, Faruk Kadri, *Makaleler*, Haz. Mustafa Özkan, Ankara 1997

Türk Dil Kurumu, *Birinci Türk Dil Kurultayı*, Ankara 1932

Türk Dil Kurumu, *Üçüncü Türk Dil Kurultayı*, Ankara 1936

Türk Dil Kurumu, *Dördüncü Türk Dil Kurultayı*, Ankara 1942

Türk Dil Kurumu, *Beşinci Türk Dil Kurultayı*, Ankara 1945

Türk Dil Kurumu, *Altıncı Türk Dil Kurultayı*, Ankara 1949

Türk Dil Kurumu, *Olağanüstü Türk Dil Kurultayı*, Ankara 1951

Türk Dil Kurumu, *Türkiyede Dil Devrimi*, Ankara 1951

Türk Dil Kurumu, *Dil Davası*, Ankara 1952

Türk Dil Kurumu, *Yedinci Türk Dil Kurultayı*, Ankara 1954

Türk Dil Kurumu, *Sekizinci Türk Dil Kurultayı*, Ankara 1957

Türk Dil Kurumu, *Dokuzuncu Türk Dil Kurultayı*, Ankara 1960

Türk Dil Kurumu, *Dilde Özleşmenin Sınırı Ne Olmalıdır?*, Ankara 1962

Türk Dil Kurumu, *Dil Davası*, Ankara 1963

Türk Dil Kurumu, *Onuncu Türk Dil Kurultayı*, Ankara 1963

Türk Dil Kurumu, *Olağanüstü Türk Dil Kurultayı*, Ankara 1964

Türk Dil Kurumu, *On Birinci Türk Dil Kurultayı*, Ankara 1966

Türk Dil Kurumu, *Dil Devrimi Üzerine*, Ankara 1967

Türk Dil Kurumu, *Ölümünün 10. Yıldönümünde Ataç'ı Anış*, Ankara 1968

Türk Dil Kurumu, *On İkinci Türk Dil Kurultayı*, Ankara 1969

Türk Dil Kurumu, *XI. Türk Dil Kurultayında Okunan Bilimsel Bildiriler*, Ankara 1968

Türk Dil Kurumu, *Türk Dil Kurumunun 40 Yılı*, Ankara 1972

Türk Dil Kurumu, *Dil Yazıları (I-II)*, Ankara 1974

Türk Dil Kurumu, *Atatürk'ün Yolunda Türk Dil Devrimi*, Ankara 1981

Türk Dil Kurumu, *Atatürk ve Türk Dili – 2, Atatürk Devri Yazarlarının Türk Dili Hakkındaki Görüşleri*, Ankara 1997

Ülkütaşır, M. Şakir, *Atatürk ve Harf Devrimi*, Ankara 2000

Ünaydın, Ruşen Eşref, *Türk Dili Tetkik Cemiyetinin Kuruluşundan İlk Kurultaya Kadar Hatıralar*, Ankara 1933

Ünaydın, Ruşen Eşref, *Atatürk; Tarih ve Dil Kurumları Hatıralar*, TDK Yay., Ankara 1954

Vardar, Berke, *Dil Devrimi Üstüne*, İstanbul 1977

Vural, Ülkü, "Avrupa Ülkelerinde Dil Özleştirmesi", *Milli Kültür*, sy. 38, Ankara 1983

Yamaner, Şerafettin, *Atatürk Öncesi ve Sonrası Kültürel Değişim*, İstanbul 1999
Yücel, Tahsin, *Dil Devrimi*, İstanbul 1968